

## SCRIERILE RISIPITE, SCRIERILE ADUNATE

Vlad POHILĂ

Odată și odată, fiecare din noi devine... scriitor. Adică, este pus în situația de a scrie ceva: o cerere, o reclamație, o notă explicativă, o declarație, în fine, pur și simplu, o scrisoare „clasică” sau un mesaj electronic. Și este formidabil că ajungem în această situație, pentru că exprimarea gândurilor în scris implică nu numai o concentrare, o mobilizare sporită, dar și respectarea unor „reguli ale jocului” pe care le neglijăm în vorbirea cotidiană. Mă refer, în primul rând, la normele ortografice ale limbii – dacă nu le respectăm în scris, apoi textul alcătuit „țipă”, devine problematic, poate avea cele mai nebanuite consecințe: elementar, riscă a nu fi luat în seamă, dacă nu chiar să fie aruncat la coșul de gunoi. Persoana care se apucă de scris, mai ales dacă demersul său are un anumit succes, de obicei prinde gustul acestei îndeletniciri. La rîndu-i, cel care prinde gustul scrisului începe a-și dezvolta și anumite abilități în acest sens dar, esențial, devine mai atent la formulări, la respectarea regulilor ortografice; face eforturi pentru ca pornirile, căutările, ideile, intențiile sale să fie demne de atenția destinatarului, să nu ajungă a fi „un glas în pustie”. Să mai spună cineva că nu e bine să scriem, că nu trebuie sprijinită dorința de a scrie!

Există specialități în care a scrie este o parte importantă a activității, a existenței însăși. Fac abstracție – intenționat, aici – de scriitori, ziariști, traducători. La fel, vom evita să ne referim la munca scribilor, ca și la cea a judecătorilor sau medicilor care, în exercițiul funcțiunii sînt obligați să umple cu cuvinte și fraze, uneori cotidian, zeci de foi imaculate. Așadar, ne vom reține

atenția la reprezentanții acelor profesii pentru care a scrie ceva este mai mult o necesitate decît o obligație. O necesitate pentru a-și ilustra activitatea, pentru a comunica astfel cu alți colegi de breaslă despre împlinirile și problemele profesionale, pentru a-și împărtăși impresiile despre vreo implicare remarcabilă sau despre un eveniment memorabil. Printre aceștia, se numără și bibliotecarii, dar nici pe departe lucrătorii bibliotecii nu sînt unici la acest compartiment; dimpotrivă, am zice, există zeci de specialități în care a scrie este și necesitate, și satisfacție, și obligație, și mod de afirmare.

Omul scrisului este, de regulă, un risipitor: în căutarea modalităților de a se afirma, el lasă textele scrise la discreția diferitor instanțe, diferitor redacții de instituții media. Cum cel care scrie este de obicei și o fire nerăbdătoare, este firesc să încredințeze un articol (un eseu, o tabletă, un studiu etc.) instanței ce-i va accelera apariția. Iar instanța potrivită în această ordine de idei este un ziar sau un site / portal cu postări zilnice sau de cîteva ori pe săptămîină. Însă acest soi de publicații au veșnic probleme cu spațiul, mai simplu spus – nu agreează scrierile mai lungi de o pagină-două, maximum trei. Și atunci, înarmîndu-se cu puțină răbdare, autorul nostru încredințează scrierea unei reviste – săptămînală sau lunară, acestea fiind mai generoase, cu mai mult spațiu, iar în consecință – și mai îngăduitoare cu volumul de patru-cinci, poate chiar și zece pagini.

Cu regret, viața ziarelor este, în general, cam de o zi; cea a săptămînalelor – de o săptămîină, a revistelor lunare – respec-

tiv de o lună. Observația rămîne valabilă și pentru portaluri: chiar și cea mai captivantă scriere se menține doar cîteva zile, cel mult cîteva săptămîni în topul celor mai citite texte de pe respectivul site, după care sînt împinse în plan secund, apoi terț, apoi... și mai departe. Pentru că aceasta este implacabila realitate, mai exact – asta e regula nescrisă a ființării în „jungla presei”, a funcționării mass-media în condițiile unei avalanșe neoprite, în continuă creștere, de informație. Într-o lume atît de agitată, este firesc să fie o fluctuație nebună a informației, iar criteriile de selectare, de reținere, de conservare a segmentelor de flux informațional nefiind bine stabilite, devin automat labile, neconsecvente, nesigure. Însă, chiar dacă ar fi mai statornicite aceste criterii, după cum am observat ceva mai sus, scurgerea timpului oricum hărăzește termene reduse pentru existența „în văzul lumii” a scrierilor publicate în ziare și reviste, postate pe site-uri ce se înnoiesc cu o ritmicitate cotidiană ori săptămînală. Astfel, apare iminența risipirii definitive a textelor încredințate acestei categorii de publicații, care nu e altceva decît o tristă, dar sigură modalitate de a le îngropa într-un trecut efemer, fără șanse de revenire la orizontul zilei. Nimeni însă nu scrie pentru o oră, o zi, o săptămîină – chiar și autorul cel mai indiferent la destinul lucrării sale, dacă admitem că nu dorește, cu certitudine se bucură atunci cînd vede că se lungeste viața textului elaborat.

Din fericire, există însă modalități, șanse reale de a lungi viața unei / unor scrieri risipite, de a le salva de la pieire prin uitare. Șansa aceasta se numește – și de aceasta dată! – cartea. Dar cum să aduni într-o carte scrierile risipite și, cel mai important și mai dificil aspect – cum să tipărești o asemenea carte? Ca și în numeroase alte situații de viață, nu este simplu, însă nici imposibil nu este. La modul ideal, elaborarea unei cărți din texte

împrăștiate prin presa periodică se face la solicitarea unei edituri sau a altei instituții abilitate cu tipărirea cărților. Pentru a vedea atîta generozitate cu ochii proprii trebuie să ai mare noroc, dar și mai bine e să scrii texte de o calitate indubitabilă, cu un demers ce ar avea numeroși simpatizanți, părtași, oameni pur și simplu interesați de abordările ce se conțin în lucrările tale. Nu este defel neglijabilă nici ambiția autorului – mai întii, de a aduna scrierile risipite prin periodică, apoi și de a le edita în volum. O ambiție soră cu dorința arzătoare îl ajută pe autor să găsească editori, iar de e cazul – și sponsori; apoi, să opteze pentru o formulă cît mai atractivă a cărții în curs de apariție. Același sentiment îl ajută pe autor să devină nițel și promotor al creației sale: să organizeze o lansare de carte, să ofere un anumit număr de exemplare unor persoane ce ar binevoi să o citească, să o recomande spre lectură și altora sau ar simți de datoria lor să-i facă o prezentare, o recenzie, găsind, eventual, și alte modalități de a o „pomoni de bine”.

Să revenim însă la faza cînd volumul e în curs de apariție: un manuscris bun de tipar, citit de un lector sau redactor, recitat pe machetă de autor, trecut prin filtrul designerului. Textele adunate într-un volum capătă o nouă configurație, un surprinzător aspect nou. Ordonate cronologic sau tematic, aceste texte, chiar cunoscute de la prima lectură în ziar (revistă, blog, site, portal etc.), ne prilejuiesc o nouă lectură, o altă percepere a mesajului, a desfășurării subiectelor, a zugrăvirii personajelor. Adunarea unor scrieri disparate într-un volum este o fațetă în general cunoscută, cel puțin – bănuită, intuită de multă lume, dar încă insuficient apreciată. Apariția în volum a unui mănunchi de lucrări vădesc însușiri neobservate anterior și totuși intrinseci ale autorului, inclusiv (dis)continuitatea demersului, fermitatea (sau, mai rar, unicitatea) abordărilor,

diversitatea modalităților de a vedea și a prezenta și altora lucrurile, faptele, întâmplările, oamenii din jur. Iese la suprafață și profunzimea, respectiv, superficialitatea observațiilor, rafinamentul psihologic, harul de narator etc. Așa ceva este posibil inclusiv datorită faptului că elaborarea unei cărți este adoma distilării apei sau a vinului: cele scrise cîndva – în goana derulării unui eveniment sau în graba necesității de a onora o „comandă” (o sugestie, o rugăminte, o colaborare, o promisiune etc.) – sînt revizuite sau rebutate, făcînd loc, într-un volum – restrîns, totuși, dintr-un motiv sau altul – doar lucrărilor ce răspund anumitor rigori impuse fie de editură, fie de spiritul de emulație, fie de bunul-simț.

Această revelație – a miraculoasei metamorfoze prin care trec textele risipite în presa periodică atunci cînd sînt adunate într-o carte de autor – am avut-o de foarte multe ori în experiența de redactor, lector, prefațator, coordonator – o muncă și o satisfacție profesională cu o vechime de cîteva decenii deja. Cu mulți ani în urmă am tras și o concluzie pe care țin să o spun și altor colegi pasionați de meșteșugul scrisului. Anume: dacă un articol de ziar sau de revistă este o recomandare pentru cîteva zile-săptămîni-luni, apoi o carte este o carte de vizită pentru mulți ani, poate chiar și pentru o viață de om. Inițial cumva intuitiv, pe urmă și din aceste rațiuni, am sprijinit întotdeauna nu numai dorința (aspirația, plăcerea, pasiunea) altora de a scrie, dar și dorința – de regulă,

timidă, șovăitoare, la debuturi – de a edita o carte. Tot din proprie experiență pot spune cu mîna pe inimă că numai cîrcoșii acreditează ideea că pasiunea pentru scris, respectiv, dorința de a tipări o carte, ar fi manifestări de grafomanie. Grafomania ține mai puțin de pasiune, de dragoste și mai mult de bunul-simț, adică de lipsa acestuia. Pe cînd o scriere ieșită din suflet și trecută prin inimă se întemeiază obligatoriu pe gust și bun-simț, tocmai ceea ce lipsește grafomanilor.

Poate au spus-o și alții, nu pretind că aș fi primul afirmînd că scrisul e un chin, dar și un mod inedit de realizare a omului. Pentru mulți, e și o mare satisfacție sufletească, estetică, morală. O carte nu e numai un bilanț, o împlinire, dar și o sursă sigură de bucurii. Cunosoc cazuri cînd scrisul și editarea cărților au lungit viața autorului. Sau, cel puțin, i-au înseninat niște ani de viață, ajunși a fi și ultimii, conferindu-le un rost pe care se părea că-l pierduse. Dar e puțin oare așa ceva?

În concluzie, nu-mi rămîne decît să-mi îndemn colegii pasionați de cuvîntul scris, din biblioteci, căci lor le-am dedicat această pledoarie: scrieți în continuare, trimiteți la redacții articolele ce vă par semnificative, apoi selectați textele, ordonați-le și scoateți cărți. Veți deveni martori la toate metamorfozele, una mai miraculoasă decît alta, despre care v-am relatat în textul de față. Care, cine știe, peste o habă, va nimeri într-un volum ce va reține atenția destinatarului – intuit, dar foarte posibil, cu totul nebănuit.